

Reykjavík 13. apríl 2020

Úrsögn úr endurskoðunarnefnd Reykjavíkurborgar

Þann 23. mars s.l. ritaði ég borgarráði bréf sem varðaði ársreikning Félagsbústaða hf. Nefnt bréf var svo á dagskrá fundar endurskoðunarnefndar áttunda þessa mánaðar án frekari skýringar en að það væri „til meðferðar“. Á fundinum kom svo fram að skrifstofa borgarstjórnar hafði sent nefndinni erindi þar sem farið var fram á að endurskoðunarnefnd Reykjavíkurborgar tæki bréfið til meðferðar. Í aðdraganda fundarins hafði innri endurskoðandi sent mér tölvupóst þar sem hann, af einhverjum ástæðum, fór yfir gildandi hæfisreglur sem mér eru að vísu mjög vel kunnar af starfi mínu sem hæstaréttarlögmaður. Vakin var athygli á erindi frá borgarráði (sic) um að endurskoðunarnefnd tæki til meðferðar erindi um ársreikning Félagsbústaða og því að erindið ætti uppruna sinn hjá nefndarfulltrúa sem vekti upp spurningar um hæfi. Með fylgdu leiðbeiningar frá skrifstofu borgarstjórnar um hæfi nefndarfulltrúa og vísan til 20. gr. sveitarstjórnarlaga. Í framhaldinu spurði hann hvort það myndi hjálpa að fá skrifstofustjóra borgarstjórnar inn á fund nefndarinnar til að leiðbeina um þessi mál þar sem nefndin kynni að þurfa að úrskurða um hæfi einstakra nefndarmanna yrði ágreiningur um það á annað borð.

Þegar að þessum lið kom lögðu nefndarmennirnir Lárus Finnbogason, löggiltur endurskoðandi, Sigrún Guðmundsdóttir, löggiltur endurskoðandi og Sunna Jóhannsdóttir viðskiptafræðingur fram sameiginlega bókun þar sem varnaðarorðum mínum var efnislega hafnað. Samhengisins vegna skal það rifjað upp að Félagsbústaðir hf. eiga þess sem sé kost að sýna fasteignir sínar annað hvort á kostnaðarverði eða gangverði. Félagsbústaðir hf. eiga 1971 almennar íbúðir, 364 þjónustuíbúðir og 327 sértækar íbúðir. Stór hluti almennra íbúða er í fjölbýlishúsum sem eru alfarið í eigu félagsins. Félagsbústaðir hf. kjósa að sýna allar eignirnar á gangverði. Aðalatriði bréfs míns var sú skoðun mín að framsetning Félagsbústaða hf. á fasteignum í reikningsskilum gæfi ekki glögga mynd af rekstri og efnahag félagsins.

Framangreindir nefndarmenn vísuðu m.a. til minnisblaðs KPMG reikningsskilaaðferðir Félagsbústaða hf. sem gert var að beiðni sviðsstjóra Fjármála- og áhættustýringarsviðs. Spurningar sviðsstjóra Fjármála- og áhættustýringarsviðs til KPMG voru þessar:

„1. Er viðeigandi hjá Félagsbústöðum hf. að skilgreina leiguíbúðir í þeirra eigu sem fjárfestingareignir í reikningsskilum sínum og hvaða reikningsskilaaðferðum ber að beita vegna slíkra eigna?

2. Gildissvið IPSAS¹ staðlanna, hafa ákvæði í þeim möguleg áhrif á reikningsskilalega meðferð hjá Félagsbústöðum hf. eða sveitarfélaginu?

3. Er Reykjavíkurborg heimilt að færa ársreikninga Félagsbústaða hf. óbreytta inn í samantekin reikningsskil A og B hluta?“

Ekki var spurt hvorri aðferðinni, kostnaðarverði eða gangverði, KPMG mælti með og því verður afstaða til þess að sjálfsögðu ekki ráðin af minnisblaðinu. Rétt er þó að undirstrika að KPMG tók fram það sem hér greinir: „Að áliti KPMG ber þó að líta til ákvæða IPSAS við ákvörðun reikningshaldslegrar meðferðar ef ársreikningalög og settar reikningsskilareglur mæla ekki fyrir um hana.“ En ákvæði IPSAS banna einmitt berum orðum notkun gangvirðis í félögum á borð við Félagsbústaði hf.

KPMG gekk ekki alveg alveg svo langt að segja að reglur um reikningsskil sveitarfélaga heimili ekki gangvirði í ársreikningum sveitarfélaga. Svör við þriðju spurningunni kvað KPMG einfaldlega vera „álitamál“. Sé það rétt hjá KPMG að þetta sé mikið álitamál, þá ber jafnan við þær aðstæður að beita svonefndri

¹ Alþjóðlegir reikningsskilastaðlar fyrir opinbera aðila

varkárisreglu eins og kunnugt er. Varkárisreglan leiðir til notkunar kostnaðarverðsreglu. Svo einfalt er það.

Ég sendi Stefáni Svavarssyni, prófessor í reikningskilum og löggiltum endurskoðanda, bréf mitt sem nefndin fjallaði um. Stefán ber, að öðrum ólöstuðum, höfðuð og herðar yfir aðra Íslendinga sem fræðimaður á sínu sviði. Síðan átti ég langt samtal við hann um efnið. Hann lýsti sig algerlega sammála niðurstöðum mínum, óskaði mér góðs gengis og kvaðst vonast til að Reykjavíkurborg myndi breyta reikningsskilum sínum í framhaldi af erindi mínu. - Reykjavíkurborg á þess enn kost.

Samstarf mitt við aðra nefndarmenn endurskoðunarnefndar Reykjavíkurborgar og innri endurskoðun hefur verið með miklum ágætum fram að þessu. Sama á við um ytri endurskoðendur. Fyrir það góða samstarf vil ég þakka. Þetta á t.a.m. við um gerð braggaskýrslunnar svonefndu þar sem alvarleg brot á lögum voru tíunduð (sem borgarráð stakk svo reyndar undir stól í stað þess að vísa henni til opinberrar rannsóknar þar til bærra yfirvalda). Af braggaskýrslunni mátti jafnvel ráða að sum brotin kynnu að varða við ákvæði hegningarlaga um umboðssvik. Það er okkur í nefndinni ekki til mikils sóma að hafa ekki fylgt þessari skýrslu eftir eins og endurskoðunarnefndum ber að gera þegar vart verður við mögulega sviksemi í stofnunum sem undir þær heyra.

Samkvæmt 108. grein a í lögum um ársreikninga skulu nefndarmenn í endurskoðunarnefnd vera óháðir endurskoðanda eða endurskoðendum einingarinnar og meirihluti nefndarmanna skal jafnframt vera óháður einingunni [sem sé Reykjavíkurborg]. Afskipti skrifstofu borgarstjórnar af endurskoðunarnefnd sem reyndar eru ekki einsdæmi eru því algerlega ólíðandi. Og eftir téða bókun meirihluta endurskoðunarnefndar er mér ekki lengur sætt í nefndinni. Ég sé mér því ekki annað fært en að segja mig hér með úr endurskoðunarnefnd Reykjavíkurborgar.

Virðingarfyllst,

Einar S. Hálfðánarson

Hæstaréttarlögmaður og löggiltur endurskoðandi, r.óv